

l'aéronautique et de l'espace).

Іноді трапляються випадки паралельного існування запозичених та французьких абrevіатур:

OAA – Organisation pour l'alimentation et l'agriculture та *FAO – Food and Agriculture Organization.*

Ще однією з характерних рис абrevіатур є їх здатність до афіксального словотворення. Слова, утворені від лексичних абrevіатур, можуть мати такі суфікси, як наприклад: *-(is)ation, -iste, -isme, -ard, -ien(ne)* або префікси *ex-, ultra-, anti-, contre-* та ін.. Під час розгляду даного питання слід наголосити на відсутності певної закономірності у створенні похідних слів від ініціальних абrevіатур:

ONU: onusien (-ne); OTAN: otanien (-ne), otaniser, otanisation; SIDA: sidatique або sidéen (-ne), antisida, sidénologue, sidénologie.

Таким чином, розглянувши один із видів скорочених одиниць – ініціальні абrevіатури, можна зробити висновки про те, що абrevіатури відіграють важливу роль у процесі сучасного словотворення французької мови. Тенденція до спрощення орфографії ініціальних абrevіатур, слугування абrevіатур за дериваційну базу для нових лексичних одиниць тощо вказують на провідне місце скорочених одиниць у словотворчій системі французької мови.

Подальші перспективи дослідження. Вивчити шляхи графічного представлення різних видів скорочених одиниць сучасної французької мови.

Використана література:

1. Баранчев Э.Г., Гаровников Г.В., Анфилофьев А.А., Улыбышев Ю.В., Ночевкин В.И. Словарь сокращений французского языка. М.: Советская энциклопедия, 1968. – I-XVI + 672 с.
2. Крючков Г.Г. Орфографіка сучасної французької мови // Наукові записки. – К.: КПВД "Педагогіка", 2004. – Том XIII. – С. 148-159.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Paris Match du 29 septembre au 5 octobre 2005 – № 2941. – P. 109.
2. Paris Match du 29 septembre au 5 octobre 2005 – № 2941. – P. 34.
3. Le Monde jeudi 22 décembre 2005 – № 18954. – P. 2.
4. Le Monde mercredi 7 décembre 2005 – № 18932. – P. 8.
5. Le Monde samedi 29 octobre 2005 – № 18899. – P. 2.
6. Politique étrangère, 3:2005. – P. 485.
7. Paris Match du 20 au 26 avril 2006 – № 2970. – P. 42.

Черняк О.П.
Волинський державний
університет імені Лесі Українки

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ОСУДУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Постановка проблеми. Проблема оцінних значень та засобів їх вираження в мові та мовленні – тема дуже широка й багатоаспектна. Оцінка охоплює всі сфери людського життя. Негативна оцінка досить часто зустрічається в англomовній комунікації. Способи вираження негативної оцінки значною мірою переважають способи вираження позитивної оцінки [2, 156]. Одним із висловлень із негативною оцінкою адресата є висловлення осуду. Висловлення осуду передають негативне оцінне ставлення мовця до адресата, виражають

реакцію мовця на невідповідність об'єкта оцінки певним нормам і оцінним стереотипам, що існують у свідомості суб'єкта оцінки. Осуд може бути виражений в англійській мові різноманітними лексичними засобами, які передають негативну оцінку дій адресата, оскільки в будь-якій мові існують слова, в семантиці яких є комунікативний намір поставити певний оцінний знак – позитивний чи негативний.

Актуальність теми зумовлена тенденцією сучасного мовознавства до дослідження системності мовлення як невід'ємної складової людської життєдіяльності. В комунікативній лінгвістиці багато вчених приділяють увагу оцінці. Серед них Н. Д. Арутюнова, О. М. Вольф, А. І. Приходько, В. І. Карасик та інші. Як зазначає А. І. Приходько [3, 77], питання, які стосуються оцінної лексики, досі залишаються дискусійними.

Мета статті полягає в тому, щоб розглянути і проаналізувати лексичні засоби вираження осуду в сучасній англійській мові. Досягнення мети передбачає розв'язання наступних **завдань**: виділити і проаналізувати синонімічні ряди, які виражають негативну оцінку адресата; визначити, до яких частин мови належать лексеми зі значенням осуду; розглянути пейоративну лексику; виокремити стилістично нейтральні лексичні засоби для вираження осуду.

Осуд – це комунікативне явище, яке нерозривно пов'язане з параметрами мови та мовлення, їхнього когнітивного та соціального середовища. На рівні лексичних засобів оцінка виражається словами, які мають конотативний компонент, або словами з переносним значенням. Залежно від вибору предиката або оцінного слова осуд може бути більш чи менш категоричним.

Осуд може бути висловлений у формі докору, обвинувачення, критики, іронії, обурення, зауваження тощо. Крім того, він виражається експліцитно та імпліцитно. Тому, на нашу думку, неможливо визначити єдине слово чи словосполучення, що передає це значення в сучасній англійській мові. Досить великою є група **дієслів**, які використовуються для експліцитного вираження осуду. Дієслова негативної оцінки не лише називають дію, а й відповідно кваліфікують її, виражаючи тим самим ставлення мовця до події чи факту. Ми, слідом за В. І. Карасиком [2, 152-153], хочемо виділити такі синонімічні ряди, що виражають негативну оцінку адресата і містять семантичний компонент “несхвалення”:

- to criticize (критикувати), to blame (обвинувачувати), to reprehend (вносити догану, картати, засуджувати), to censure (не схвалювати, ганьбити, суворо критикувати, картати, осуджувати), to condemn (осуджувати, висловлювати несхвальну думку), to denounce (обвинувачувати, викривати). Всі ці слова об'єднані спільним значенням “відкрито висловлювати негативну оцінку комусь чи чомусь”.

- to reprove (картати, сварити, ганьбити або засуджувати звичайно в ласкавій формі), to rebuke (докоряти, обвинувачувати, робити суворе зауваження, вносити догану), to reprimand (вносити догану, робити зауваження офіційно, формально, часто прилюдно), to reproach (докоряти, сварити), to admonish (повчати, попереджати, робити зауваження), to chide (сварити, докоряти, бурчати). Цей синонімічний ряд має значення “критичне висловлення, що має на меті попередження чи виправлення помилок”.

- to scold (сварити, картати, ляяти, нестримно ганьбити), to upbraid (суворо докоряти, картати, дорікати), to berate (сварити), to rail (сварити), to revile (ображати, грубо сварити), to vituperate (сварити, сердито нападати). Всі ці слова означають “докоряти сердито й образливо”.

Наведені синонімічні ряди об'єднані спільним семантичним компонентом –

вираження негативного судження щодо дії, здійсненої адресатом, і має на меті попередження або виправлення помилки.

Розглянемо синонімічний ряд “**осуджувати – to criticize, to blame, to reprehend, to censure, to condemn, to denounce**”. Ці слова мають спільне значення “to express an unfavorable judgement” (виражати несхвальне судження).

Проаналізувавши словникові значення [1; 4; 6], можна сказати, що найбільш нейтральну негативну оцінку має дієслово *to criticize*, метою якого є порівняння позитивних і негативних сторін. *To blame* більш підкреслює відповідальність обвинувачуваного, означає “вважати винним” (антонімом цього слова є *to praise* – хвалити) [1, 88]. *To reprehend* означає “дуже сильно не схвалювати”. *To censure* – відкрито і сильно виражати критику, яка часто означає офіційну догану. *To censure* підкреслює компетентність адресанта (антонімом цього слова є *to approve* – схвалювати) [1, 88]. *To condemn* підкреслює нещадний осуд, вороже судження, означає “засуджувати, висловлювати несхвальну думку”. Його антонімами є *to approve* – схвалювати, *to justify* – виправдовувати [1, 89]. *To denounce* означає “публічно виражати осуд чи заперечення”.

E.g. When you asked me about the dance that day at school, I guess I blamed you [M. Pappano, 213].

Отже, всі слова даного синонімічного ряду об'єднані спільним значенням “відкрито негативно оцінювати кого-небудь чи що-небудь”.

Крім цього, можна виділити ще один синонімічний ряд, який об'єднаний значенням – “критичне висловлення, що має на меті попередження чи виправлення помилок”. Сюди відносяться такі слова: “*to reprove, to rebuke, to reprimand, to reproach, to admonish, to chide*”.

To reprove передбачає доброзичливе ставлення мовця до адресата, означає “сварити чи виправляти зазвичай м'яко чи з доброзичливим наміром”. *To rebuke* означає “різко критикувати”, це слово підкреслює строгість. *To reprimand* означає “різко картати, офіційно осуджувати, зазвичай з позиції влади”. Тобто *to reprimand*, як правило, носить офіційний характер. *To reproach* означає “бути розчарованим чи незадоволеним особою за поведінку, яка варта осуду чи виправлення”. *To reproach* передбачає недовіру адресату. *To reproach* за відтінком свого значення близьке до *to blame*, але сильніше за нього і підкреслює думку про ганьбу, обвинувачення з докорами, доріканнями [1, 89]. *To admonish* вказує на намір дати пораду, означає “попереджати чи не схвалювати когось, особливо в м'якій, серйозній, уважній манері”. *To chide* означає “висловлювати сердитий, незадоволений докір, несхвалення; докоряти зазвичай м'яко і конструктивно”. Отже, *to chide* передбачає м'яке вираження осуду.

E.g. So many gloomy thoughts, Corrie chided herself, and forcing a smile to her lips dragged Annalise over to look at the countless multicolored stalls...[S.Lewis, 369].

Проте інколи критика може бути образливою, принижувати гідність адресата. Під цим загальним значенням можна виділити такий синонімічний ряд “*to scold, to upbraid, to berate, to rail, to revile, to vituperate*”. Всі ці слова означають “to reproach angrily and abusively” (докоряти сердито й образливо).

To scold означає “обвинувачувати роздратовано чи в поганому настрої, справедливо чи несправедливо”. Отже, *to scold* включає сему “роздратування”. *To upbraid* містить сему “гнів”, означає осуд з певних, як правило, справедливих причин. *To berate* означає “довго і часто образливо сварити когось”, тобто передбачає тривалість. *To rail* має значення “нестримано ляяти когось, часто з насмішкою”. *To revile* означає “грубо, образливо нападати на якусь особу, зазвичай з гнівом чи ненавистю”. *To revile* передбачає вживання

непристойної лексики. *To vituperate* має значення “жорстоко, грубо ображати когось”: “*She scolded herself for impulsiveness while she dressed hurriedly, and lied to herself that she hoped he would already be gone*” [M. Smith Collins, 107].

Language Activator [5, 1391] об’єднує слова “*to rebuke, to reproach, to scold, to berate, to reprimand, to censure*” під загальним виразом *to tell smb off* – to talk angrily to someone in order to tell them that you disapprove of what they have done (розмовляти з кимсь сердито, щоб показати, що ви не схвалюєте те, що він зробив). До цієї групи також належать: *to lecture* (вчитувати), *to give smb hell* (сварити дуже сильно), *to blast* (проклинати).

Крім згаданих вище синонімічних рядів, в англійській мові існують жаргонні та розмовні слова і вирази, що мають значення “осуджувати, обвинувачувати, негативно оцінювати”: *to tongue-lash* (сварити, обвинувачувати), *to jaw* (вчитувати), *to castigate* (суворо осуджувати, жорстоко критикувати), *to chew out* (вчитувати, висловлювати догану), *to wig* (сварити, вчитувати), *to belabour* (обсипати сваркою), *to rag* (сварити, вчитувати), *to call over the coals* (сварити, вчитувати) тощо.

Отже, у вираженні осуду мовець підкреслює такі важливі характеристики: суворість (*to rebuke, to reprove*); строгість, офіційність (*to reprimand*); прагнення дати пораду (*to admonish*); м’якість вираження (*to chide*); пролонговане вираження несхвалення (*to scold*); смуток, розчарування (*to reproach*); гнів (*to upbraid*); насмішка (*to rail*); непристойність вираження (*to revile*); злобність (*to vituperate*).

У монологічному мовленні для вираження осуду часто зустрічаються **іменники**, утворені від відповідних дієслів, що також містять сему несхвалення: *criticism, blame, censure, reprimand, condemnation, denunciation, reproach, admonition, rebuke* тощо: “*He wouldn’t see that she was trying to protect him from Eugenie’s censure, but would probably assume that she was ashamed to acknowledge him in front of her family*” [M. Pappano, 145].

Осуд в англійській мові може бути виражений також за допомогою пейоративної лексики. Пейоративи – слова або вирази, які мають негативну конотацію [6, 857]. До групи пейоративів належать переважно **іменники** та **прикметники** або сполучення іменника з прикметником. Це пов’язане з тим, що саме прикметники спеціалізуються на вираженні якісних ознак, а отже, в більшій мірі, ніж слова інших частин мови пристосовані для позначення ступенів ознаки.

В. І. Карасик пропонує класифікацію пейоративів, за якою вони поділяються на загальні та спеціальні. Загальні пейоративи мають загальне інвективне значення, таке, як “негідник, мерзотник”, тобто дія цієї людини нижче будь-яких моральних норм [2, 238]. Спеціальні пейоративи, за В. І. Карасиком, поділяються на об’єктивні, які позначають недоліки людей – лінь, дурість, розбещеність тощо, та суб’єктивні, що відкриті для амбівалентного тлумачення і базуються на певних ярликах (расових, національних).

В англійській мові осуд виражається за допомогою об’єктивних пейоративів, які приписують якійсь особі негативну рису, недолік – наглисть, боягузтво, слабохарактерність тощо: “*The bastard! The filthy, lying cheat...*” [S. Lewis, 41].

Осуд, який базується на використанні суб’єктивних пейоративів, має досить суб’єктивний характер і сприймається лише мовцями і тими, хто має спільні з ними фонові знання, подібні уявлення. Тому використовується дуже рідко в щоденному спілкуванні.

В англійському суспільстві у пріоритетну зону негативної оцінки потрапляють дурні, і за допомогою пейоративів зі значенням “відсутність розуму” будується велика кількість осудливих виразів (*idiot, idiotic, insane, mad, crazy, fool*): “*What a fool’, she murmured to herself. ‘What a bloody fool I am*” [S. Lewis, 31].

Проте ці вирази в більшості випадків не є осудом об’єкта мовлення саме за

відсутності розуму, а за те, що він здійснив ненормальний, неприйнятний з точки зору мовця вчинок.

У ролі оцінних в англійській мові також можуть виступати нейтральні в емоційно-стилістичному відношенні слова, у словникові дефініції яких не входять оцінні семи. Але вони мають певну оцінну конотацію, відображуючи існуючі соціальні, моральні, етичні та інші ціннісні норми. Ці слова набувають оцінного значення в певних комунікативних ситуаціях: *“Of course, we all realize what a very important man you’ve become...”* [M. Smith Collins, 17].

У цьому випадку лише з контексту можна зрозуміти, що дане висловлення є висловленням осуду. Проте використання подібних слів у ролі еквівалента оцінного оператора у висловленнях осуду є досить поширеним.

Висновки. Таким чином, лексичні засоби вираження осуду в англійській мові різноманітні за складом та семантикою. Сюди належать лексеми різних частин мови. Різний ступінь осуду виражають синонімічні ряди, які об’єднані спільним компонентом – вираження негативного судження щодо дії, здійсненої адресатом, яке має на меті попередження або виправлення помилки. Аналіз словникових дефініцій показав, що семантичний компонент “несхвалення” дозволяє визначити одне слово через інше, що також підкреслює синонімічну близькість даних слів. Осуд в англійській мові може бути виражений також за допомогою пейоративної лексики, яка має негативну конотацію і викриває людські недоліки. Крім цього, для вираження осуду використовуються також стилістично нейтральні лексичні засоби, які набувають оцінного значення в певних комунікативних ситуаціях. Тут осуд близький до такого стилістичного прийому, як іронія. Тому перспективою нашого дослідження є аналіз стилістичних засобів вираження осуду в англійській мові.

Використана література:

1. Баранцев К.Т. Словник синонімів англійської мови. – К.: Рад. школа, 1964. – 515 с.
2. Карасик В.И. Язык социального статуса. – М.: ИТДТК “Гнозис”, 2002. – 333 с.
3. Приходько А.И. Семантика и прагматика оценки в современном английском языке. – Запорожье: Запорожский государственный университет, 2004. – 321 с.
4. Hornby A.S. Oxford Student’s Dictionary of Current English. – М.: Просвещение, 1983. – 769 с.
5. Language Activator. The World’s First Production Dictionary. – Longman Group UK Limited, 1993. – 1587 p.
6. Merriam-Webster’s Collegiate Dictionary. – 10th ed. – Merriam-Webster, Incorporated. – Springfield, Massachusetts, USA, 1999. – 1557 p.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Lewis S. Obsession. – L.: A Mandarin Paperback, 1996. – 663 p.
2. Pappano M. A Dangerous Man. – N.Y.: Silhouette Books, 1991. – 252 p.
3. Smith Collins M. Shared Ground. – N.Y.: Silhouette Books, 1991. – 251 p.